

Pytanie 3: Jak w prawie niemieckim oraz w niemieckiej praktyce sądowej oceniane są przypadki, gdy zachodzą wątpliwości co do tego, czy nabycie rzeczy ruchomej nastąpiło od osoby nieuprawnionej?

- 1 Przy ocenie wątpliwości co do uprawnienia zbywcy do rozporządzania rzeczą istotne znaczenie mają, obok omówionych już aspektów rozkładu ciężaru dowodu (nb. 15 i 16), domniemania wynikające z § 1006 BGB:

§ 1006 Eigentumsvermutung für Besitzer

- (1) Zugunsten des Besitzers einer beweglichen Sache wird vermutet, dass er Eigentümer der Sache sei. Dies gilt jedoch nicht einem früheren Besitzer gegenüber, dem die Sache gestohlen worden, verloren gegangen oder sonst abhanden gekommen ist, es sei denn, dass es sich um Geld oder Inhaberpapiere handelt.
- (2) Zugunsten eines früheren Besitzers wird vermutet, dass er während der Dauer seines Besitzes Eigentümer der Sache gewesen sei.
- (3) Im Falle eines mittelbaren Besitzes gilt die Vermutung für den mittelbaren Besitzer.

§ 1006 Domniemanie przysługiwania własności posiadaczowi¹

- (1) Na korzyść posiadacza rzeczy ruchomej istnieje domniemanie, że jest właścicielem tej rzeczy. Nie ma ono jednak znaczenia wobec dawniejszego posiadacza, któremu rzecz została skradziona, zagubiła się lub w inny sposób zaginęła, chyba że chodzi o pieniądze lub papiery na okaziciela.
- (2) Na korzyść dawniejszego posiadacza istnieje domniemanie, że był właścicielem rzeczy w czasie trwania swego posiadania.
- (3) W razie posiadania pośredniego, domniemanie istnieje na korzyść posiadacza pośredniego.

- 2 § 1006 BGB statuuje dwa domniemania: na rzecz aktualnego posiadacza rzeczy (ust. 1 i 3) oraz na rzecz byłego posiadacza rzeczy (ust. 2). Ich celem jest zapobieżenie próbom obciążania właściciela rzeczy ruchomej tzw. *probatio diabolica* tj. ciężarem niemożliwego w praktyce do przeprowadzenia dowodu własności. Omawiane domniemanie dotyczy nabycia wraz z posiadaniem rzeczy także jej własności, co z kolei zgodnie z ogólnymi regułami dowodowymi prowadzi do domniemania dalszego przysługiwania posiadaczowi własności rzeczy². Domniemanie to nie znajduje zastosowania, gdy posiadanie rzeczy nabywa posiadacz zależny, ale zależny charakter posiadania musi zostać wykazany przez osobę obalającą domniemanie wynikające z § 1006 BGB³.
- 3 Domniemanie z § 1006 BGB znajduje zastosowanie także do posiadacza samochodu i to nawet w sytuacji, w której nie dysponuje on kartą pojazdu (*Fahrzeugbrief*)⁴, choć w takim wypadku łatwiej jest posiadaczowi karty pojazdu obalić domniemanie własności posiadacza samochodu⁵. Ciężar dowodu spoczywa jednak każdorazowo na osobie kwestionującej własność posiadacza rzeczy⁶.

¹ Przedwojenny przekład urzędowy (przyp. 2), tytuł paragrafu w przekładzie bieglego.

² Zamiast wielu K.-H. Gursky, *Staudingers Kommentar...*, § 1006 BGB, nb. 7; D. Medicus, *Münchener Kommentar...*, § 1006 BGB, nb. 13.

³ K.-H. Gursky, *Staudingers Kommentar...*, § 1006 BGB, nb. 15; D. Medicus, *Münchener Kommentar...*, § 1006 BGB, nb. 10.

⁴ BGH, NJW 2006, str. 3488; Sąd Krajowy (*Landgericht*) Bonn, wyr. z 01.10.2009 r., 1 O 140/09, juris.

⁵ P. Schlechtriem, *Zivilrechtliche Probleme des Kraftfahrzeugbriefs*, NJW 1970, str. 2092.

⁶ BGH NJW 2002, str. 2102.

- 4 Niemieckie orzecznictwo przyjmowało w szczególności, iż domniemanie z § 1006 ust. 1 BGB działa na rzecz ubezpieczonego posiadacza pojazdu, więc to ubezpieczyciel kwestionujący z powołaniem się na ogólne warunki umów roszczenie o wypłatę sumy ubezpieczenia ze względu na nieprzysługiwanie ubezpieczonemu własności pojazdu, musi obalić domniemanie własności wynikające z § 1006 ust. 1 BGB⁷. Nie inaczej sytuacja wygląda na gruncie § 1006 ust. 2 BGB, jeśli kwestionowane jest przysługiwanie własności dawnemu posiadaczowi pojazdu, od którego osoba ubezpieczona nabyła ów pojazd.

⁷ OLG Hamm, Zeitschrift für Schadensrecht 1998, str. 183.